

«El meu pare va viure en ell mateix la crueltat dels altres»

"Al principi de la seva carrera, per falta de diners, pagava amb obres"

Era modest, en Cuixart? La seva modèstia variava segons l'interlocutor; a vegades, parlant amb persones senzilles, semblava que l'artista fos l'altre i no pas ell. Va fer també una cosa molt intel·ligent: apropar-se als artistes joves que s'iniciaven en el món de l'art i la cultura. Els va acompanyar, convidant-los a estar al seu costat i insuflant-los confiança i fe en el seu art i en les seves inquietuds. Per això molts d'ells el recorden com un referent. Com es porta tenir de pare un artista d'aquesta dimensió? És una gran responsabilitat; és suportar també una certa invisibilitat. Cuixart va ser un Ferrari de l'art de postguerra. La seva fama era eclipsant, tant com el seu tarannà. Però alhora era un intel·lectual. El vaig acompanyar a conferències i reunions de grans pensadors i artistes. Tenia una memòria enciclopèdica i sabia parlar molt bé. Les seves amistats, alhora, eren eminències. A vegades em formulava una pregunta sobre qualsevol cosa -els etruscs, Kierkegaard, els remugants...- i jo no sabia respondre. Llavors em feia buscar la resposta en una enciclopèdia o fins i tot trucar a un catedràtic amic seu per demanar-li si em podia ajudar. Vaig tenir un pare amb qui podia tenir profundes converses i que em va obrir els ulls amb els quals avui estimo la ciència i el progrés de l'home, però també una postura no bel·licosa davant dels problemes. Picasso arribava a ser cruel amb els seus fills. I en Cuixart? Amb mi no va ser mai cruel. Potser la vida inevitablement t'empeny a prendre decisions que no són justes. A vegades, sense voler, pots fer mal. Més aviat el meu pare va viure la crueltat dels altres en ell mateix. Lligat al cercle social del poder i de la cultura, es va veure embolicat en la polseguera de la fama, en deute amb la lògica del mercat i sotmès a les esbrancades de la crítica. Això el va encotillar? Sobrevisqué a la traïció dels seus, d'aquells que el van encimbellar i que potser no li van permetre ser plenament lliure, ni tan sols en l'elecció de l'amor, ni en la manera de veure el món des d'un altre punt de fuga. Sovint es va veure obligat i sotmès a representar un tipus d'art concret, sense poder expressar-se en altres llenguatges. Tothom hauria de tenir l'opció d'una segona oportunitat per viure diferent, amb llibertat per expressar-se en altres llenguatges plàstics que els que l'havien precedit, fins i tot lluny d'un compromís polític. Ja us dic que no era gens bel·licós, perquè va ser un home profundament marcat per la guerra. Palafrugell el va canviar? Diuen que els homes poden sobreviure a moltes coses, menys a la traïció, i alguna cosa li va passar que li va fer molt de mal. Fidel a la seva naturalesa, va optar per ser, per viure i per pintar, perquè no podia evitar pintar. Va fer sempre el que li sortia del cor. Els crítics, a vegades obtusos, jutges i esclavistes, no suporten altres camins, sembla que l'artista es degui a ells i no a si mateix. Però al final va ser admirat al país i fora. A Palafrugell, Modest Cuixart respira. És natural, espontani. Viu la vida d'un home que, brut de pols, surt a la llum i descobreix que pot ser lliure. És ben cert que la llibertat pot costar una vida. Ell va morir allunyat de la fama, abraçat als pinzells -els seus amics fidels- i sentint que encara no en tenia prou, de pintar. Quins personatges venien per casa? Tenia amistat amb Arnau Puig, Joan Brossa, Daniel Giralt-Miracle, Amèlia Riera, Baltasar Porcel, José Luis de Vilallonga, Joan Marsé, Carles Santos, Josep Cercós i Paco Umbral. També tenia amistat amb personatges enigmàtics, com la bruixa de Barbastre. Em van presentar l'actor Anthony Quinn. També vaig conèixer l'humorista Eugenio, que em va explicar un acudit; l'exjugador del Barça Miqueli; l'alcalde de Kobe; i el pianista Joaquín Achúcarro. Això, a casa. Però també vaig conèixer Mary Santpere, Paco de Lucía, José de Udaeta i el rei emèrit. I Josep Pla? Amb Josep Pla no tenia una relació estreta, era molt més gran. Quan es van trobar, Pla va tenir la necessitat de posar a prova el nouvingut. Li va dir: «Ja ho sap vostè que Palafrugell és on hi ha més fills de puta per metre quadrat?». El meu pare li va contestar: «No s'hi inclourà vostè mateix?». I Pla va claudicar dient: «Vostè té un collonar molt fi». Era un seductor? Sí que ho era, però era un seductor intel·lectual. Li agradava més la conquesta que la recompensa. Era el que deia i com ho deia: els gestos, les mirades. Recordo unes ponències amb escriptors, científics i altres eminències a Santiago de Compostel·la. Després de dinar la conversa era fluida. Jo observava el meu pare parlant amb l'interlocutor que tenia al davant. Progressivament, tota la taula va anar quedant en silenci, atraient l'atenció de tots els comensals. Els artistes tenen pàtria? El meu pare tenia una gran estima per Catalunya. Aquí

va ser el seu bressol, la seva llengua, el lloc on sempre tornava. Va tenir oportunitat de viure a Lió, a París, fins i tot als Estats Units, on va tenir molt bona acollida. S'hi podia haver quedat a fer carrera, però mai no va voler marxar de Catalunya ni estar gaire lluny de casa seva. Ara bé, la seva naturalesa no era la d'una persona que es lliurés a la política, ell simplement vivia apolític. Durant la Transició devia ser molt habitual haver de posicionar-se, però ell no ho va fer. Tot i això, sens dubte Catalunya era la seva pàtria. Quanta obra desconeguda en queda? Modest Cuixart va ser molt prolífic. En l'arxiu que estem catalogant hi ha prop de 3.500 obres. També n'hi ha que han quedat en antics tallers, sobretot de Barcelona, i que estem intentant localitzar. A vegades, al principi de la seva carrera, per falta de diners, pagava amb obres. Aquestes les estem intentant recuperar. Al taller de Palafrugell tenim obra per catalogar i surten carpetes plenes de dibuixos que encara no ha vist ningú. Què creu que opinaria del món actual? És molt difícil respondre això. Però ser fill d'una guerra marca profundament. Segur que aquest ressorgiment tan extremista de l'actualitat es reflectiria en els quadres que mai no podrà pintar. En els anys cinquanta i seixanta, va mostrar un art que va revolucionar el món de la pintura. En aquella etapa tan reconeguda va plasmar en els seus quadres un món de foscor, asfixiat pel bel·licisme i les guerres. Era un nen que havia sobreviscut a la guerra i això ho tenia gravat a la retina. El que més el va impactar va ser la mort del seu pare, i el desballestament econòmic familiar. Veure a la seva mare treballant sense parar, fent barrets per tirar endavant la família. Mentre el món s'enfonsava. És molt preocupant que, des de l'època d'aquells artistes de postguerra fins a l'actualitat, tornem a estar amenaçats per crisis bèl·liques. Hi ha paral·lelismes terribles: la revolució tecnològica, les recessions econòmiques i els conflictes armats es repeteixen d'una manera inquietant. El progrés de l'home no sempre avança al mateix ritme que el de la tecnologia. Espiritualment no hem evolucionat tant. La religió i les grans economies sovint no tenen compassió per les persones. És un món molt cruel. L'amor, l'art i el coneixement són potser les úniques maneres d'elevat l'esperit humà cap a un món no bel·licós. n

Font del document: <https://www.diaridegirona.cat/cultura/2026/03/18/meu-pare-viure-ell-mateix-128089747.html>